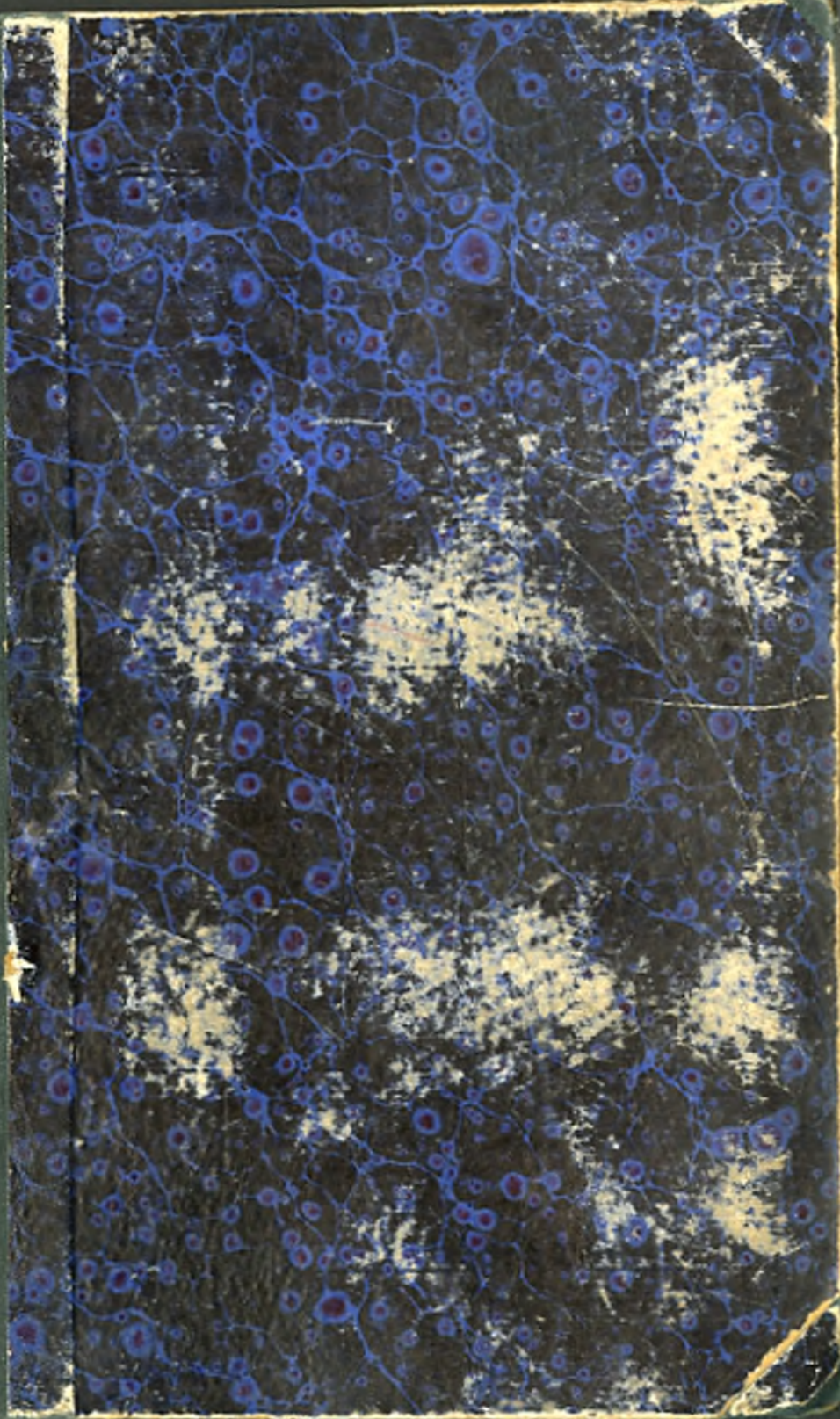

Politikai
röpiratok.

80.

Rendkívüli melléklet a „Pesti Hírnök“ 179. számához.

80
602

3.

DE BALLAGI GÉZA.

SZÉCHENYI EMLÉKEZETE.

ARANY JÁNOSTÓL.

OLVASTATOTT

AZ AKADÉMIAI SZÉCHENYI-ÜNNEPÉLYEN OCTOBER XIII-kán
M. DCCC. LX.

1860.

EGY szó nyilallott a hazán keresztül,
Egy röpke szóban annyi fájdalom;
Éreztük, a mint e föld szíve rezdül
És átvonaglik róna, völgy, halom.
Az első hír, midőn a szót kimondta,
Önön viszhangjától megdöbbene;
Az első rémület kétségbe vonta:
Van-é még a magyarnak istene.

Emlékezünk: remény ünnepe volt az,
Mely minket a kétségbe buktatott:
Gyászról, halálról, szív-lesújtva szólt az,
Napján az Úrnak, ki feltámadott.
Már a természet is, hullván bilincse,
A hosszu, téli fásult dermedés,
Készíté új virágít hogy behintse
Nagy ünneped, dicső Fölebredés!

Libt 00765070

Immár az ég — ah, oly hideg korábban! —
 Irántunk hő mosolyra engede;
 A négy folyó és három bércz honában
 Kilebbent a tavasz lehellete;
 S melynek halálos — úgy tetszék — elaszta,
 Eletre pezsdült a kór sivatag;
 Lassú folyót önérelem dagasztja,
 Büszkén rohant le a szilaj patak.

S fölzenge távol a menny boltos alja,
 Gyümölcsshozó év biztató jele,
 Hallott korán megdördülő morajja —
 Midőn egyszerre villám sújta le.
 „Széchenyi meghalt“ — Oh, mind csalékony:
 Te víg tavasz nap! ujjongó mezők!...
 „Széchenyi meghalt“ — S e nagy omladékon:
 Elünk-e hát *mi?*“ búsan kérdezők.

Mert, élni hogyha nem fájulva tengés,
 Olcsó időnek hasztalan soka;
 De vérben, érben a vidám kerengés,
 Mely szebb jövőre biztos záloga;
 Ha célra küzdvén, nagy, nemes, dicsőre,
 Így összehat kezünk, szívünk, agyunk,
 Vezérszó: ildom, a zászlón: előre! —
 Ó az, ki által lettünk és vagyunk.

Megrontya bűnöd és a régi átok,
 Beteg valál, s nem érzéd, oh magyar;
 Nép, a hazában nem volt már hazátok:
 Sírt még hogy adna, állt az ős ugar.
 S mint lepke a fényt elkábúlva issza,
 Úgy lön nekünk a romlás — élvezet;
 Egy-két kebel fáj még a múltba vissza:
 Nem volt remény már, csak emlékezet.

De, mely a népek álmait virasztja,
Elhagyni a szelíd ég nem kívánt;
Széchenyit küldé végtelen malasztja
E holttetembe érző szív gyanánt,
Hogy lenne élet-ösztön a halónak,
Bénült idegre zsongító hatás,
Reménye a remény nélkül valónak:
Önérzet, öntudat, feltámadás.

Midőn magát ez nem tudá szeretni,
Ő megszerette pusztuló fáját.
Oh nemzetem, ha fognád elfeledni
Hogyan viselte súlyos nyalvalyád?
És mennyi harczot küzde önmagával?
Hány izgatott, álmatlan éjjelen?
Míg bátorító Macbeth-jóslatával
Kimondá: „a magyar lesz“ — hogy legyen!

Bizton, ezer bajunk közt, megtalálta
Azt a mi fő, s mindent befoglaló:
„Elvész az én népem elvész — kiálta —
Mivelhogy tudomány nélkül való.“
S míg kétle a bölcs, hátrált a tevékeny,
Bújt az önérdék, fitymált a negéd:
O megjelenve, mint új fény az égen,
Felgyújtá az oltár szövétnekét.

Es ég az oltár. Ím, körébe gyültünk,
Szétszórt bolyongók a vész idején.
Már is tüzénél szent lángra hevültünk,
Fénye világot sorsunk ösvenyén.
Oh, rakjuk e tüzet, hogy estve nála
Enyhet találjon áldó magzatunk!
Ez lesz a méltó, a valódi hála,
Mit a nagy Jóltevőnek adhatunk.

De hogy' kövesse nyomdokát az ének?
 Némuljon el, lant, gyöngé szózatod.
 Hazám tudósi, könyvet nagy nevének!
 Klió, te készítsd legdicsebb lapod!
 Évezredek során mit összejegyzél
 Honfi erény magasztos érdemét,
 S arany betűkkel éreztáblába metszél:
 Abból alkossd Széchenyi jellemét.

Írd azt, ki a pusztán népét vezérli;
 Ki kürtöl, és lerogy a régi fal;
 Tarquín előtt ki arcát megcseréli; —
 Fülepet ostoroz lángajkival;
 Ki győzni Athént esellel is szorítja;
 Kit bösz csoport elítél, mert igaz;
 Ki Róma buktán keblét felhasítja —
 Elég.... a példa faj: Széchenyi az!

Ő szól: s mely szinte már kővé meredten
 Csak hátra néze, mint Lóth asszonya,
 A nemzet él, a nemzet összeretten,
 Árfut szivén a nemlét iszonya;
 Szól újra: és inu lélek ül a szemben,
 Rózsát az arczra életszíne fest;
 Harmadszor is szól: s büszke gerjелеmben
 Munkálni, hatni, küzdeni vágy a test.

Hitel, Világ és Stádium! ti, három —
 Nem kézzel írt könyv, mely bölcsel, tanít,
 De a lét és nemlét közti határon
 Egekbe nyúló hármás pyramid!
 Ám, hadd üvöltsön a Számum viharja,
 Dőljön nyugatról a sivár homok:
 A bűjdosók előtt el nem takarja,
 Melyet ti megjelöltök, a nyomot.

S lőn új idő — a régi visszacsökkent —
Reményben gazdag, tettben szapora;
A „kiseded makk“ merész sudárba szökkent;*)
Ifjú! ez a kor: „Széchenyi kora.“
Nézd ez erőt: hatása mily tömérdek —
De ne imádj: a munka emberé —
Szellem s anyag, ho: szeretet s önérdék
Mily biztosan lejt a közjó felé.

Majd elborúlni kezdé láthatára:
Kik műve által lettünk magyarok,
Nem ügyelénk többé vezérnyomára,
Mi napba néző szárnyas Ikarok.
Oh, hogy riadt fel intő jós-ajakkal! —
S midőn a harc dült, mint vérbősz Kain,
Hogy álla tört szívvvel, merev hajakkal —
Egy új Kasszándra Trója lángjain!

Hosszú, nehéz, sötét lőn akkor éjünk,
Nyugalma egy álarcozott halál;
S midőn a szív feldobbant, hogy reméljünk:
Nagy szellem! íme, köztünk nem valál.
Oh, mely irigy sors önző átka vett el,
Hogy ébredésünk hajnalát ne lásd? —
Vagy épen egy utolsó honfi-tettel
Tagadnod kelle — a feltámadást?...

Nem, Üdvezült, nem!... fájdalomunk hevében
Hamvad ne sértse káromló beszéd:
Oh, nézz egedből és örvendj e népen,
Mely soha így még nem volt a tiéd!
Leomlunk sírodon szent döbbenéssel,
A sújtó karra felve ismerünk:
De Antéuszként majd ez illetéssel
Küzdelminkhez új erőt nyerünk.

Emléket, oh hazám, mit adsz e sirra?
 Hová tekintesz földeden magyar,
 Hol Széchenyi nevét ne lásd megírva
 Örök dicsőség fénysugarival?
 Ha büszke méned edzi habzó pálya,
 Ha eszmeváltó díszes körbe gyűlsz,
 Ha szárnyakon röpit a gőz dagálya,
 Ha tenni, szépre, jóra egyesülsz; —

Duna, Tisza . . . ez mely prüszögve hordja
 Fékét, s szabályhoz törni kénytelen:
 Amannak hódol a sziklák csoportja,
 S Trajánusz hire újból megjelen;
 Az ifju szép Pest, ki bizton ölelve
 Nyújt Corvín agg várának hű kezét,
 S az édes honni szót selypíti nyelve — —
 Széchenyié mind ez emlékezet!

Széchenyi hírét, a lángész csodáit,
 Ragyogja minden, távol és közel:
 Áldozni még jerünk — ah, oly sokáig
 Nem értök — Széchenyi szívéhez el.
 Nem láttuk, e szív néha mit palástol
 Hordván közöny havát és gúny jegét:
 Hogy óvni gyöngé csiráit fagyástól
 Órizze életosztó melegét.

Értünk hevült, miattunk megszakadt szív,
 Te, az enyészet ágyán porladó!
 Késő, de tartozott szent hódolat hív:
 Egy nemzetcé, im, e hálás adó.
 El kelle buknunk — haj, minő tanulmány! —
 Meg kelle törnöd — oh, mily áldozat! —
 Hogy romjaidra s romjainkra hullván,
 Adjunk, Igaz! tenéked igazat.

Szentebb e föld, honunk áldott alapja,
 Mióta, nagy szív, benne nyúgoszol;
 Szentebb a múltak ezredévi lapja,
 Mióta, nagy név, hozzá tartozol.
 Koszorút elő!.. morzsoljuk el könyünket:
 Az istenülés percei már ezek!
 Borítsa ünneplő myrtusz fejünket:
 Reménynyé váljon az emlékezet.

Nem hal meg az, ki milliókra költi
 Dús élte kincsét, ámbár napja múl:
 Hanem lerázván, a mi benne földi,
 Egy éltető *eszmévé* finomúl,
 Mely fenmarad s nőttön nő tiszta fénye
 A mint időben, térben távozik;
 Melyhez tekint fel az utód erénye:
 Ohajt, remél, hisz és imádkozik.

Te sem haltál meg, népem nagy halottja!
 Nem mindenestül rejt a czeni sír;
 Oszlásodat még a család siratja —
 Oh, mert ily sebre hol van balzsamír?...
 Mi fölkelünk: a fájdalom vigasztal:
 Egy nemzet gyásza nem csak leverő:
 Nép, mely dicsőt, magasztost *így* magasztal,
 Van élni abban hit, jog, és erő!

IDÉZET A 5. LAPHOZ.

*) „Minden jelenetek jövődő fényt mutatnak nemzetünknek, minek megjövendölésére semmivel több jóslói tulajdon nem kell, mint előre megmondani, hogy a *kisded makkból*, ha meg nem romlott, idővel termő tölgyfa lesz, csak senki el ne gázolja.“ *Széchenyi.*

Köszöntök e földi honunk minden népét,
Mint, nagy szívvel, benne nyitkozol;
Köszöntök a múltak csodáit, lakta,
Mint, nagy szívvel, benne nyitkozol.
Köszöntök e földi honunk minden népét,
Mint, nagy szívvel, benne nyitkozol.
Köszöntök a múltak csodáit, lakta,
Mint, nagy szívvel, benne nyitkozol.

Nem hadi még az a mi földünk köllé,
Tudó éle kincsei, szabó napja mind;
Lanem lelkünk a mi benne köllé,
Égy élele, ezekkel künönd;
Mely künönd a föld a mi benne köllé,
A mint künönd, földön künönd;
Melyek künönd, az a föld künönd;
Óhaj, künönd, az a föld künönd.

Pest, 1860. Nyom. Werfer Károlynál.

DR. BALLAGI MÓR.
Nem tudom, hogy a föld künönd;
Óhaj, künönd, az a föld künönd;
Melyek künönd, az a föld künönd;
Égy élele, ezekkel künönd;
Lanem lelkünk a mi benne köllé,
Tudó éle kincsei, szabó napja mind;
Nem hadi még az a mi földünk köllé.

IDENT A. E. LATION.

„Minden künönd, az a föld künönd;
Óhaj, künönd, az a föld künönd;
Melyek künönd, az a föld künönd;
Égy élele, ezekkel künönd;
Lanem lelkünk a mi benne köllé,
Tudó éle kincsei, szabó napja mind;
Nem hadi még az a mi földünk köllé.

